

Repertoriul jurisprudenței

Avizul 3/15

Aviz dat în temeiul articolului 218 alineatul (11) TFUE

„Aviz dat în temeiul articolului 218 alineatul (11) TFUE – Tratatul de la Marrakech pentru facilitarea accesului la operele publicate al persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate – Articolul 3 TFUE – Competența externă exclusivă a Uniunii Europene – Articolul 207 TFUE – Politica comercială comună – Aspecte comerciale ale proprietății intelectuale – Acord internațional care ar putea aduce atingere normelor comune sau ar putea modifica domeniul de aplicare al acestora – Directiva 2001/29/CE – Articolul 5 alineatul (3) litera (b) și alineatul (4) – Excepții și limitări în favoarea persoanelor cu handicap”

Sumar – Avizul Curții (Marea Cameră) din 14 februarie 2017

1. *Politica comercială comună – Acorduri internaționale – Încheiere – Competența Uniunii – Întindere – Tratatul de la Marrakech privind accesul persoanelor nevăzătoare la operele publicate – Excludere*

[art. 3 alin. (1) lit. (e) TFUE și art. 207 TFUE]

2. *Acorduri internaționale – Încheiere – Competența Uniunii – Tratatul de la Marrakech privind accesul persoanelor nevăzătoare la operele publicate – Caracter exclusiv – Temei – Atingere adusă normelor prevăzute în Directiva 2001/29*

[art. 3 alin. (2) TFUE; Directiva 2001/29 a Parlamentului European și a Consiliului, considerentul (7) și art. 5 alin. (3) lit. (b) și alin. (4)]

3. *Acorduri internaționale – Încheiere – Competența Uniunii – Caracter exclusiv – Temei – Atingere adusă normelor comune ale Uniunii – Criterii de apreciere*

[art. 3 alin. (2) TFUE]

1. Încheierea Tratatului de la Marrakesh pentru facilitarea accesului la operele publicate al persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate nu ține de politica comercială comună definită la articolul 207 TFUE. În consecință, Uniunea nu dispune, în temeiul articolului 3 alineatul (1) litera (e) TFUE, de competență exclusivă pentru a încheia acest tratat.

Astfel, Tratatul de la Marrakech are esențialmente ca finalitate îmbunătățirea condiției persoanelor beneficiare prin facilitarea, prin diverse mijloace, printre care o circulație înlesnită a exemplarelor în format accesibil, a accesului acestor persoane la materialele imprimate. În ceea ce privește, în continuare, conținutul tratatului menționat, acesta precizează că părțile contractante trebuie să utilizeze două instrumente distincte și complementare pentru a realiza obiectivele acestuia. În primul rând, potrivit articolului 4 alineatul (1) din tratatul în discuție, părțile contractante prevăd o excepție sau o limitare a dreptului de reproducere, de distribuire și de a pune operele la dispoziția publicului

pentru a facilita disponibilitatea operelor sub formă de exemplare în format accesibil pentru persoanele beneficiare. În al doilea rând, articolele 5 și 6 din Tratatul de la Marrakech instituie anumite obligații cu privire la schimbul transfrontalier de exemplare în format accesibil.

În ceea ce privește, *primo*, armonizarea excepțiilor și a limitărilor dreptului de reproducere, de distribuire și de punere la dispoziția publicului, considerentul (12) al preambulului aceluiași tratat indică în mod specific faptul că această armonizare este realizată în scopul de a facilita accesul la opere și utilizarea lor de către persoanele beneficiare. De altfel, articolul 4 din Tratatul de la Marrakech nu este de natură să asigure o apropiere a legislațiilor naționale care să permită facilitarea semnificativă a comerțului internațional, în măsura în care părțile contractante dispun de o marjă largă de apreciere în punerea în aplicare a acestui articol și în care din articolul 12 din tratat menționat reiese că acesta nu are ca obiect sau ca efect să interzică părților contractante să introducă în legislația lor națională alte excepții și limitări ale drepturilor de autor în favoarea persoanelor beneficiare decât cele prevăzute de respectivul tratat. Pe de altă parte, argumentul potrivit căruia, dintre normele care reglementează proprietatea intelectuală, numai cele privind drepturile morale nu intră sub incidența noțiunii de aspecte comerciale ale proprietății intelectuale, vizată la articolul 207 TFUE, nu poate fi primit, întrucât ar conduce la extinderea excesivă a domeniului politicii comerciale comune, legând această politică de norme care nu prezintă nicio legătură specifică cu schimburile comerciale internaționale. În aceste condiții, nu se poate considera că normele Tratatului de la Marrakech care prevăd instituirea unei excepții sau a unei limitări a drepturilor de reproducere, de distribuire și de punere la dispoziția publicului prezintă o legătură specifică cu schimburile internaționale implicând că acestea privesc aspectele comerciale ale proprietății intelectuale prevăzute la articolul 207 TFUE.

În ceea ce privește, *secundo*, normele Tratatului de la Marrakech care reglementează exportul și importul de exemplare în format accesibil, trebuie să se arate că aceste norme privesc, fără îndoială, schimburile internaționale de asemenea exemplare. Cu toate acestea, trebuie să se ia în considerare obiectivul urmărit de astfel de norme în scopul de a aprecia legătura lor cu politica comercială comună. Or, trebuie să se considere că articolele 5, 6 și 9 din acest tratat nu urmăresc în mod specific să promoveze, să faciliteze sau să reglementeze comerțul internațional al exemplarelor în format accesibil, ci, dimpotrivă, să îmbunătățească condiția persoanelor beneficiare prin facilitarea accesului acestor persoane la exemplare în format accesibil reproduse în alte părți contractante. În aceste condiții, facilitarea schimburilor transfrontaliere de exemplare în format accesibil rezultă a fi mai mult un mijloc pentru a realiza obiectivul necomercial al tratatului menționat decât un scop în sine atribuit acestuia. În plus, în lumina caracteristicilor lor, schimburile prevăzute de Tratatul de la Marrakech nu ar putea fi asimilate unor schimburi internaționale operate în scopuri comerciale.

În aceste condiții, simpla împrejurare că regimul instituit prin Tratatul de la Marrakech poate fi eventual aplicat unor opere care fac obiectul unei exploatare comerciale sau care pot face obiectul unei astfel de exploatare și, prin urmare, că poate, dacă este cazul, să afecteze în mod indirect schimburile internaționale de asemenea opere nu poate implica faptul că acesta ține de politica comercială comună.

(a se vedea punctele 70-73, 83-91, 100 și 101)

2. În temeiul articolului 3 alineatul (2) TFUE, competența Uniunii este exclusivă în ceea ce privește încheierea unui acord internațional în cazul în care această încheiere este prevăzută de un act legislativ al Uniunii, ori este necesară pentru a permite Uniunii să își exercite competența internă, sau în măsura în care aceasta ar putea aduce atingere normelor comune sau ar putea modifica domeniul de aplicare al acestora. Există un risc de a se aduce atingere unor norme comune ale Uniunii prin angajamente internaționale luate de statele membre sau de a se modifica domeniul de aplicare al acestor norme, care este de natură să justifice o competență externă exclusivă a Uniunii, în cazul în care angajamentele respective intră în domeniul de aplicare al normelor menționate. Constatarea unui asemenea risc nu presupune existența unei concordanțe complete între domeniul acoperit de

angajamentele internaționale și cel acoperit de reglementarea Uniunii. În special, asemenea angajamente internaționale ar putea aduce atingere normelor Uniunii sau le-ar putea modifica domeniul de aplicare atunci când acestea țin de un domeniu acoperit deja în mare parte de astfel de norme.

Încheierea Tratatului de la Marrakesh pentru facilitarea accesului la operele publicate al persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate, ține de competența exclusivă a Uniunii, întrucât toate obligațiile prevăzute de acesta țin de un domeniu acoperit deja în mare parte de normele comune ale Uniunii și încheierea acestui tratat ar putea aduce atingere acestor norme sau le-ar putea modifica domeniul de aplicare. Astfel, excepția sau limitarea la drepturile de reproducere și de comunicare publică prevăzută de Tratatul de la Marrakesh va trebui să fie pusă în aplicare în cadrul domeniului armonizat de Directiva 2001/29 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională. Acest lucru este valabil și pentru regimurile de export și de import prevăzute de tratatul menționat, în măsura în care acestea au, în definitiv, ca obiect să autorizeze comunicarea către public sau distribuirea pe teritoriul unei părți contractante de exemplare în format accesibil publicate într-o altă parte contractantă fără consimțământul titularilor de drepturi.

În această privință, întrucât statele membre nu pot, în afara cadrului instituțiilor Uniunii, să își asume angajamente internaționale care țin de un domeniu acoperit deja în mare parte de normele comune ale Uniunii, nici chiar în lipsa unei contradicții posibile între aceste angajamente și aceste norme, împrejurarea că articolul 11 din Tratatul de la Marrakech prevede o obligație comparabilă cu cea care rezultă din articolul 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29 sau că condițiile prevăzute la articolele 4-6 din acest tratat nu sunt în sine incompatibile cu cele care figurează la articolul 5 alineatul (3) litera (b) și alineatul (4) din Directiva 2001/29, presupunând-o dovedită, nu poate fi, în orice caz, determinantă.

Pe de altă parte, deși este adevărat că, astfel cum reiese din titlul Directivei 2001/29 și din considerentul (7) al acesteia, legiuitorul Uniunii a efectuat numai o armonizare parțială a dreptului de autor și a drepturilor conexe, această considerație nu poate să fie, în sine, decisivă. Astfel, deși un acord internațional care acoperă un domeniu care a făcut obiectul unei armonizări complete ar putea aduce atingere normelor comune ale Uniunii sau ar putea modifica domeniul de aplicare al acestora, nu este mai puțin adevărat că este vorba numai despre una dintre situațiile în care condiția care figurează în ultimul segment de teză a articolului 3 alineatul (2) TFUE este îndeplinită. De asemenea, deși statele membre dispun de o marjă de apreciere în punerea în aplicare a posibilității lor de a prevedea o excepție sau o limitare în favoarea persoanelor cu handicap, respectiva marjă de apreciere derivă din decizia legiuitorului Uniunii de a acorda statelor membre această posibilitate, în limitele cadrului juridic armonizat care asigură o protecție ridicată și omogenă drepturilor de reproducere, de comunicare publică și de distribuire instituit de Directiva 2001/29. În acest context, articolul 5 alineatul (3) litera (b) și alineatul (4) din Directiva 2001/29 nu stabilește un prag minim de protecție a dreptului de autor și a drepturilor conexe, lăsând intactă competența statelor membre de a prevedea o protecție mai semnificativă a acestor drepturi, ci autorizează mai degrabă statele membre să prevadă, în anumite condiții, o excepție sau o limitare a drepturilor armonizate de legiuitorul Uniunii. În plus, este vorba despre o posibilitate care este puternic delimitată de cerințele dreptului Uniunii.

(a se vedea punctele 102, 105-107, 112-115, 117-119, 121, 126, 129 și 130)

3. A se vedea textul avizului.

(a se vedea punctul 108)